

5. Перебийніс Ю. В. Взаємодія учасників освітнього процесу в умовах змішаного й дистанційного навчання іноземній мові за професійним спрямуванням. *Проблеми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* (м. Мелітополь, 20 травня 2021 р.). Мелітополь, 2021. С. 197–201.
6. Перебийніс Ю. В. Самонавчання у процесі підготовки майбутніх бакалаврів права до професійно орієнтованого іншомовного спілкування. *Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 березня 2021 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків : Друкарня Мадрид, 2021. С. 275–277.*
7. Розина И. Н. Учебная компьютерно-опосредованная коммуникация: теория, практика и перспективы развития. *Educational Technology & Society*. 2003. № 6 (2). С. 160–175.
9. Саєнко Н. В. Перспективи використання змішаного навчання у викладанні іноземної мови у ВНЗ. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2017. Вип. 41. С. 127–137.
10. Bates A. W. *Technology, E-learning and Distance Education*. 2nd ed. London, New York: Routledge, 2005. 256 p.
11. Blackwell L. S., Trzesniewski K. H., & Dweck C. S.. Implicit Theories of Intelligence Predict Achievement Across an Adolescent Transition: a Longitudinal Study and an Intervention. *Child Development*, January/February 2007, Vol. 78, Number 1, pp. 246-263.
12. Driscoll M. Blended Learning: Let's Get Beyond the Hype. *LTI Newslines: Learning & Training Innovation*, March 2002, URL: <http://www.elearningmag.com/elearning/article/articleDetail.jsp?id=11755>
13. Dweck C. S. *Mindset: The New Psychology of Success*. New York: Ballantine Books, 2007. 320 p.
14. Erben T., Ban R., and Castañeda M. *Teaching English Language Learners through Technology*. New York: Routledge, 2009. 240 p.
15. Richards J. C., Rodgers T. S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. 410 p.
16. Ricks S. E. Some Strategies to Teach Reluctant Talkers to Talk about Law. *Journal of Legal Education*, 2004, Vol. 54, p. 570, pp. 570-587.
17. Tomlinson B., Whittaker C. (eds.). *Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation*. London: British Council, 2013. 258 p.

Олена ПАВЛЕНКО

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Розглядаючи характеристику та структуру іншомовної комунікативної компетентності за ієрархією, то безумовно компетенція монологічного та діалогічного мовлення постає однією із найголовніших серед усіх, але, незважаючи на це, інші також являються вагомими складниками компетентності. Тому формування компетентності монологічного мовлення залишається актуальним питанням.

Монологічне мовлення є усномовленневою формою спілкування, що передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи, яке звернене до одного або декількох слухачів, співрозмовників.

Відповідно до цього компетентність монологічного мовлення – це здатність реалізовувати усномовленневу комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку та періоду ситуаціях.

Різні дослідники, що вивчали монологічне мовлення, як частину іншомовної комунікативної компетентності, визначали майже одну й ту ж структуру, а саме: компетентність монологічного мовлення складається з умінь, навичок, знань та комунікативних здібностей.

У свою чергу вміння можна розділити на наступні компоненти:

- загальні вміння;
- спеціальні вміння;
- інтелектуальні вміння;
- навчальні вміння;
- організаційні вміння;
- компенсаторні вміння [3].

Під мовленнєвим монологічним умінням мають на увазі уміння послідовно, достатньо повно, комунікативно вмотивовано, достатньо правильно у мовному відношенні творчо користуватися іншомовними засобами з метою висловлення думок під час говоріння. Тобто учень повинен уміти комбінувати мовленнєві зразки згідно з комунікативним наміром та на основі логічної схеми; передавати зміст зразка монологічного мовлення, своїми словами, зі скороченнями чи розширеннями; висловлювати власну думку і власне ставлення до предмета розмови; описувати картину; робити повідомлення, комбінуючи декілька джерел інформації та ін.

Спеціальні вміння вимагають від знавця мови виконання дещо розширених вимог, а саме уміння повно висловлюватися відповідно до теми чи ситуації; відносно правильно використовувати граматичні та лексичні конструкції в своєму мовленні; уміти залучати для викладу певної теми матеріал суміжних тем, розширюючи і поглиблюючи тему, комбінуючи матеріал за формою та змістом.

На формування компетентності монологічного мовлення також впливає і інтелектуальна складова, завдяки їй забезпечується прогнозування та планування мовленнєвого висловлювання, уміння розмірковувати, аналізувати, порівнювати, узагальнювати та аргументувати інформацію, на основі якої будується монологічне мовлення. Компенсаторні уміння дозволяють учневі виходити зі скрутного становища в умовах дефіциту знань з певних тем під час розмови, тож учень повинен опанувати вміння повернутися до раніше сказаного, уміти передати значення слова, яке не знає чи не може пригадати, описати характеристики за допомогою фізичних якостей, уміти використовувати парафраз та створювати нові слова на основі уже знайомих йому [6].

Основною ціллю перед формуванням компетентності монологічного мовлення є вільне висловлення своїх думок на різні теми. Щодо різновидів монологів, І. Ставицька та Н. Куценко запропонували свою класифікацію:

- за формою втілення (внутрішнє та зовнішнє);
- за способом організації (приватне, публічне);
- за сферами вжитку (дружнє, офіційне);
- за жанровою належністю (художній монолог, ораторське мовлення, побутова розповідь, тощо);
- за функціонально-комунікативною належністю (розповідь, міркування, доповідь тощо);
- за ситуативними особливостями комунікації (безпосередньо-контактне, опосередковано-контактне);
- за генетичними ознаками (імпровізоване, підготовлене);
- за тематичним критерієм (наукове, публіцистичне, художнє тощо) [4].

Кожне з них має свої певні функції, у тому числі і ряд спільних:

- 1) інформативну (повідомлення інформації про події, предмети, опис явищ, дій тощо);
- 2) впливову (спонукання до дії, думок, переконання);

- 3) емоційно-виразну (емоційний опис стану, події, або ж опис стану оповідача);
- 4) розважальну (художнє читання, стенд-ап, проста розмова в неофіційному стилі);
- 5) ритуально-культову (обрядові монологи) [3, 4].

На монологічне мовлення впливає ряд факторів, які на час мовлення повинні уже бути опановані. Це достатній рівень сформованості усномовленнєвих фонетичних, лексичних, граматичних навичок.

Оскільки носії мови, яку вивчають учні, мають досить суттєву різну культуру та звичаї, то процедурні знання також повинні бути опановані учнями. Процедурні знання – це знання, що дозволяють опанувати мовленнєву та немовленнєву поведінку носіїв мови, а також коригувати та виражати свої думки в певному коригуванні відповідно до звичаїв носіїв.

Загальною метою формування компетентності монологічного мовлення є розвиток умінь школярів здійснювати усномовленнєве спілкування в монологічній формі. Відповідно до чинного законодавства, старшокласник повинен розвивати компетентність монологічного мовлення на рівні B1 (рівень стандарту та академічний рівень) та B2 (рівень філологічної профільної підготовки) [1]. Тобто учень повинен без підготовки висловлювати свої думки щодо теми або повно передавати зміст прочитаного, побаченого або почутого; описувати об'єкти повсякденного оточення, події й види діяльності, в яких бере участь тощо.

Відповідно до класифікації С. Ніколаєвої виділяється три типи монологічного мовлення: опис, розповідь і міркування. Кожен з типів монологу вимагає від учня певних знань та умінь.

З погляду психології монологічному мовленню властиві такі риси:

- однонаправленість;
- зв'язність;
- тематичність;
- контекстність;
- безперервність;
- послідовність та логічність [2].

Отже, по закінченню навчання в закладі загальної середньої освіти випускник повинен вміти вільно висловлювати свою думку відповідно до запропонованої теми, ситуації; відтворювати прочитане, прослухане або побачене без підготовки, вести розповідь по повсякденне життя, друзів та родину тощо, дотримуючись регламенту мовлення та використовуючи правильні граматичні та лексичні конструкції; передавати зміст прочитаної книги або переглянутого фільму. Обсяг монологічного мовлення залежить від рівня, що опановується учнем: академічний рівень – 20 речень, профільний рівень – 24 речення [5].

Список використаних джерел

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. І. В. Холод. Умань : Візаві, 2018. 165 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.
4. Методичні рекомендації до навчання іншомовного професійно орієнтованого монологічного мовлення студентів технічних університетів / уклад.: І. В. Ставицька, Н. М. Куценко. Київ : НТУУ «КПІ», 2016. 67 с.
5. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*. 2013. № 1. С. 3–9.

6. Sheils J. Kommunikation im Fremdsprachenunterricht. Strasbourg : Council of Europe press, 1994. 334 s.

Роман КЛЯЗЬМІН

ГУРТКОВА РОБОТА З ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Сучасний вчитель покликаний навчати і виховувати підростаюче покоління, готувати його до суспільно корисної праці, розвивати в учнів інтерес до навчання тощо. Для цього він повинен використовувати у своїй роботі різноманітні методи, прийоми і засоби. Саме тому педагог повинен не лише бездоганно знати свій предмет, а також методику його викладання, але й вміти мотивувати учнів до самостійного пошуку необхідної інформації, яка пов'язана із змістом основного курсу, але виходить за межі програм загальноосвітньої школи. Однією з провідних форм розвитку інтересу учнів до навчання, до набуття навичок вибору професії є позаурочна, зокрема, гурткова робота. Вміло організована, вона розширює і поглиблює знання учнів. Тому знання теоретичних основ організації і проведення позаурочної роботи відіграє велике значення у становленні майбутнього педагога як фахівця. Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання підготовки педагогічних кадрів стали предметом досліджень низки науковців, зокрема, А. Алексюка [1], О. Глузмана [2], С. Гончаренка [3], І. Зязюна [4], В. Ковальчука, Н. Ничкало, С. Сисоевої та ін. Науковці торкалися проблем виявлення сутності і структури педагогічної діяльності; обґрунтування теоретичних основ вдосконалення професійної підготовки; висвітлення загальних питань проблеми формування особистості вчителя; вдосконалення та розробки нових педагогічних технологій навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти тощо. При цьому одним з основних завдань педагогічних ЗВО визнається формування професійно-педагогічної компетентності, яка, за визначенням І. Зязюна, визначає сформовану в процесі учіння й розвинену в ході професійної діяльності інтегративну якість педагога, утворену системою ключових, загальних і спеціальних компетенцій, що є сукупністю професійно значущих властивостей і забезпечують успішну реалізацію педагогічної діяльності [4].

Низка наукових розвідок присвячена основним засадам підготовки вчителя фізико-математичних дисциплін. Зокрема, наукові засади методичної підготовки майбутнього вчителя математики обґрунтував А. Кузьмінський; специфіку підготовки майбутнього педагога у процесі вивчення дисциплін фундаментального циклу дослідив Г. Михалін; підготовка майбутнього педагога до використання технічних, зокрема електронних, засобів навчання стала предметом досліджень С. Козея, С. Співаковського. Натомість підготовка майбутнього вчителя фізико-математичних дисциплін до організації гурткової роботи у закладах освіти не стала об'єктом зацікавлень науковців.

Мета статті – обґрунтувати особливості підготовки майбутнього вчителя фізико-математичних дисциплін до організації гурткової роботи у закладах освіти. Виклад основного матеріалу.

Підготовка майбутнього вчителя фізико-математичних дисциплін до організації і проведення гурткової роботи у закладах освіти, на нашу думку, повинна включати: а) спеціальну теоретичну підготовку. Навчальні плани педагогічного ВНЗ спеціальностей "Математика" і "Фізика" в межах циклів природничо-наукової та професійної практичної підготовки передбачають вивчення фізико-математичних та загальнотехнічних дисциплін. Зокрема, математика дає практичний апарат методології мислення, організації понять, параметризації досліджуваних об'єктів, аналізу причинно-наслідкових зв'язків,